

Веремчук Е. О.

Запорізький національний університет

ОБ'ЄКТИВАЦІЯ КАТЕГОРІЇ *DUTY* / *ОБОВ'ЯЗОК* В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: ЕТИМОЛОГІЧНО-КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ

*Стаття присвячена аналізу об'єктивації англійськомовної категорії *DUTY* / *ОБОВ'ЯЗОК* крізь призму лінгвокогнітивістики. Розмежуються терміни «категорія» і «концепт» та пояснюється їх кореляція. Висвітлюються особливості процесів категоризації та класифікації дійсності і закріплення їх результатів мовними засобами, пояснюються відмінності між когнітивними класифікаційними та диференційними ознаками концепту.*

*Окрема дослідницька увага зосереджена на проведенні етимологічно-когнітивного аналізу основних вербалізаторів аналізованої категорії, до яких на основі аналізу лексикографічних джерел відносимо *duty, obligation, commitment, need*. Обґрунтовується наукова цінність проведення етимологічного аналізу. Вона полягає у тому, що внутрішня форма лексичних одиниць є своєрідною енергією мови, яка впливає на її носіїв на підсвідомому рівні та уособлює історичну та культурну пам'ять народу. Проводяться паралелі з теорією лінгвістичної відносності та з деякими релевантними філософськими концепціями.*

*Етимологічний аналіз дозволив встановити первинні класифікаційні ознаки (класифікатори), які формують внутрішню форму аналізованої категорії. Аналіз семантики вербалізаторів у сучасній мові дозволив прослідкувати їх еволюцію крізь призму синхронії та діахронії. Виявлено, що деякі класифікатори етичної категорії *DUTY* є семантично суперечливими, однак на когнітивному рівні їх поєднання в рамках однієї категорії пояснюється особливостями людського мислення, коли наслідок асоціюється з причиною або потреба асоціюється з її вирішенням.*

*Доведено, що аналізована етична категорія може одночасно категоризувати людський досвід як зі статичного (наявність необхідності, нестачі), так і з динамічного погляду (реалізація обіцянки, бажання звільнитися від нестачі). Таким чином, процеси категоризації в рамках англійськомовної етичної категорії *DUTY* можуть перебігати відповідно до різних, іноді навіть протилежних класифікаційних ознак.*

Ключові слова: внутрішня форма, етимон, категорія, категоризація дійсності, класифікатор.

Постановка проблеми. Одним із провідних напрямів сучасного мовознавства є встановлення особливостей та параметрів об'єктивації знань про навколишній світ у людській свідомості. Вагомим аспектом людського досвіду є міжособистісне спілкування, що посідає чільне місце в житті і в картині світу будь-якого етносу.

Відносини між людьми неможливо було б уявити без певних усталених норм і правил, до яких насамперед відносимо принципи етики та моралі, які складають основу для формування юридичних законів, суспільних правил регуляторів. Будучи основоположними принципами людського існування, етичні категорії безперечно зазнають проєкції на лінгвальну площину, отримуючи вербалізацію. Таке твердження цілком корелює із когнітивним постулатом (Cognitive Commitment

[1, с. 168], згідно з яким продукти категоризації відображаються в організації мовної системи.

Повністю не вирішеним залишається питання «яким чином формується мовне вираження людських уявлень про етичні категорії?». Або, якщо брати до уваги теорію лінгвістичної відносності Сепіра-Уорфа [17], «як саме мова, на якій ми говоримо, впливає на об'єктивацію етичних категорій у нашій свідомості, як мовна особистість визначає наше ставлення до етики та моралі?». Відповіді на ці питання могли б зробити вагомий внесок у теорію пізнання та пролити світло на корінь світоглядних непорозумінь, які мають морально-етичний характер.

Таким чином, актуальність наукової праці зумовлена високим ступенем важливості етичних категорій, у тому числі й категорії *DUTY*

для людського світобачення та комунікації, наявністю інформаційної лакуни, яка полягає у недостатньому висвітленні зазначеної проблематики в сучасному мовознавстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема кореляції мовної та концептуальної картини світу має досить давню історію. Вона була започаткована ще В. фон Гумбольдтом [2], розвинена Л. Вайсгербером [16], З. Д. Поповою [9], Й. А. Стерніним [13], О. А. Радченко [10].

Інтерес до цієї проблематики не згасає і нині, про що свідчать сучасні публікації [11, с. 69–71; 3, с. 35–41]. Як зазначає більшість зазначених вище науковців, одним із дієвих методів дослідження актуалізації інформації мовними засобами є саме етимологічний аналіз її вербалізаторів.

У фокус лінгвістичних досліджень потрапляють питання етимології та внутрішньої форми лексичних одиниць, які вербалізують певні концепти. Наукові розвідки такого типу дають змогу простежити зв'язок між окремими фрагментами концептуальної картини світу через діахронічний аналіз семантичних трансформацій лексичних одиниць, що їх вербалізують. Це висвітлює неперервність семантико-концептуального континууму.

Теоретичні напрацювання із цього питання будуть більш детально розглянуті під час викладення основного матеріалу. Однак хотілося б зазначити, що до сучасних наукових праць, які розкривають зазначену проблему, належать [7, с. 224–229; 4, с. 44–47]. Незважаючи на численну кількість наукових розвідок, присвячених висвітленню етимології різних лексем, які належать до чисельних лексико-семантичних полів, питання стосовно внутрішньої форми основних вербалізаторів етичних категорій, включаючи категорію DUTY, залишається відкритим.

Постановка завдання. Метою дослідження є висвітлення внутрішньої форми основних англійськомовних вербалізаторів етичної категорії DUTY. Відповідно до цього вбачається за необхідне розв'язання таких завдань:

- виявлення відмінностей між етичним концептом DUTY та однойменною етичною категорією;
- визначення основних вербалізаторів англійськомовної категорії DUTY;
- висвітлення етимологічних змін у їх семантиці в діахронічному аспекті;
- встановлення «первинних» когнітивних класифікаційних ознак англійськомовної категорії DUTY.

Об'єктом дослідження є етична категорія DUTY, а предметом – етимологія її основних англійськомовних вербалізаторів.

Виклад основного матеріалу. Питання етимологічних досліджень має досить давню наукову історію [1; 5; 12]. Явище, яке нині іменується «внутрішньою формою слова» і усвідомлюється як першооснова найменування, давні вченні намагалися пов'язати із пошуком першопричини буття та Універсуму в різних поняттєво-концептуальних визначеннях.

Так, в Упанішадах оперують поняттям «брахман», яке тлумачиться як абсолютний початок. У буддійському вченні про природу речей йдеться про елементи дхарми, які становлять основу речовини, з якої зроблений світ [1, с. 11]. Представники даосизму також виділили окрему категорію дао – вічне й незмінне начало, загальний абсолют, у невизначеності якого заховано сутність речей.

Вона також визначається як першооснова найвищого взаємного порозуміння людей. Відомий філософ-конфуціанець Іто Дзинсай (1627–1705) писав: «Міті (дао) – це ніби шлях, по якому відбувається спілкування людей між собою. Це є також причиною взаємодії усіх речей. Загальне ім'я цьому – дао» [6, с. 152].

На нашу думку, внутрішня форма слова корелює із зазначеними вище поняттями та є першоосною лексичних одиниць у смисловому плані. Вона складає образний компонент семантики лексеми та є мовною кристалізацією метафоричності людського мислення.

Одними із базових механізмів когнітивної діяльності людини є категоризація та класифікація. Під категоризацією розуміється осмислення об'єктів та явищ дійсності в рамках категорій – узагальнених понять. Виконуючи категоризацію дійсності, свідомість людини «зводить нескінченну множину своїх відчуттів та об'єктивне різноманіття видів матерії і форм її руху до певних рамок, підводить під певні об'єднання такі як класи, розряди, групування, множини, категорії» [8].

Таким чином, категоризація складає основу процесу пізнання, у результаті якого формуються абстрактні ментальні утворення – категорії. Категорії слід відрізняти від концептів, які утворюються людською свідомістю внаслідок процесів класифікації дійсності. Проблема кореляції термінів «концепт» і «категорія» є досить комплексною.

«Концепт» є ширшим за «категорію», оскільки його когнітивний зміст складається з когнітивних класифікаційних і диференційних ознак, які можна представити у вигляді їх польової

організації або розподілити за зонами: інформаційний зміст, образ та інтерпретаційне поле, яке може бути дуже різноманітним для різних носіїв мови з різним фоновим досвідом.

Детальна методика такого дослідження описана в [9]. Категорія у цьому сенсі є стрижнем концепту та включає низку класифікаційних ознак (класифікаторів – термін G. Lakoff [15]), які групують диференційні ознаки концепту. Таким чином, категорія становить своєрідний «фільтр» для когнітивного змісту концепту, який регулює появу нових когнітивних диференційних ознак та їх закріплення у ньому. Категоріє в цьому сенсі є більш універсальною та менше залежить від апперцептивних фонових знань мовця.

Об'єктом представленого дослідження є саме категорія DUTY, а не однойменний концепт, оскільки аналіз етимології її ключових вербалізаторів дозволить встановити класифікаційні ознаки, які групують диференційні ознаки у відповідному концепті. Аналіз внутрішньої форми ядерних вербалізаторів дозволить виявити первинну образну основу аналізованої категорії та особливості її сприйняття, закріплені на рівні історичної пам'яті в ментальності мовців.

Категорія DUTY / ОБОВ'ЯЗОК належить до базових етичних категорій. Лексикографічний аналіз [18; 19; 20] дозволив встановити, що ключовими лексемами аналізованої категорії є лексема-репрезентант *duty*, а також одиниці *obligation*, *commitment*, *need*.

Лексемою-репрезентантом категорії DUTY / ОБОВ'ЯЗОК є лексема *duty*. З кінця XIV ст. вона використовувалася у значенні “*obligatory service, that which ought to be done, the force of that which is morally right*” («обов'язкова послуга, яка повинна бути зроблена; сила того, що є морально правильним»). Лексема походить від англо-французького слова *duete*, від старофранцузького *deu* – “*due, owed; proper, just*” («належне, обов'язкове, відповідне, обґрунтоване»), від народного латинського *debitus*, від латинського *debitus* – дієприкметник минулого часу *debere* “*to owe, keep something away from someone*” («заборгувати, тримати щось від когось подалі»).

Такий ланцюжок зводиться до двох ключових морфем: префікса *de*, який має значення “*away*” («далеко») + корінь *habere* – “*to have*” («мати»). Латинський етимон походить від протоіндоєвропейського кореня **ghabh-* “*to give or receive*” («давати або отримувати») [21]. Отже, етимологічний аналіз виявив таку когнітивну ознаку як «обов'язковість виконання», що ґрунтується на

етимологічно первинному класифікаторі «утримання чогось подалі від реципієнта».

За лексикографічними даними у синхронному мовному зрізі лексема “*duty*” має два лексико-семантичних варіанти. Перший – “*something that you feel you have to do because it is your moral or legal responsibility*” [18] («щось, що ти відчуваєш, що повинно бути зроблено, бо це твій моральний чи юридичний обов'язок») актуалізує класифікаційну ознаку «**моральна відповідальність**», тобто те, за що людина відповідає перед своїм сумлінням або перед законом.

Друге значення – “*obligatory tasks, conduct, service or functions that arise from one's position*” («обов'язкові завдання, поведінка, послуга чи функції, що виникають внаслідок наявності певного суспільного положення») актуалізує класифікатор «**обов'язковість**», тобто відповідальність за діяння або бездіяльність щодо суб'єкта чи об'єкта матеріального світу. Виділені два класифікатори корелюють із первинною класифікаційною ознакою «**утримання чогось подалі від реципієнта**» у тому сенсі, що обов'язком людини є припинити такого роду «утримання» та віддати реципієнтові належне.

Лексема *obligation* є однією з ядерних лексичних одиниць, які вербалізують категорію DUTY / ОБОВ'ЯЗОК. За даними етимологічного словника її початковим значенням було “*a binding pledge, commitment to fulfill a promise or meet conditions of a bargain*” («обов'язкова застава, зобов'язання виконати обіцянку або виконати умови угоди»).

Лексична одиниця походить від старофранцузького *obligacion* – “*obligation, duty, responsibility*” («зобов'язання, обов'язок, відповідальність»), від латинського *obligationem* (nominative *obligatio*) – “*an engaging or pledging*” («залучення чи обов'язок»). Початковим етимомом є *ob* “*to*” + *ligare* “*to bind*” («зв'язувати») від PIE кореня **leig-* “*to tie, bind*” [21]. Отже, образною основою семантики цього засобу номінації є акт фізичного зв'язування. Таким чином, етимологічним класифікатором аналізованої категорії є фізична «**зв'язаність**» мотузкою або чимось схожим.

У сучасній мові лексема “*obligation*” має два основних лексико-семантичних варіанти. Перше значення “*a condition or feeling of being obligated*” («стан або почуття зобов'язання») актуалізує класифікатор «**зобов'язання**», тобто моральний обов'язок перед іншою особою.

Друге значення *a debt of gratitude* [20] («борг вдячності») вербалізує класифікаційну ознаку

«вдячність, віддяка». Цей класифікатор є похідним щодо попереднього та звучує широкий екстенціонал «обов'язку» до «обов'язку зробити щось гарне у відповідь».

Ще однією аналізованою лексемою є слово *commitment*, етимологічним значенням якого є “*action of officially consigning to the custody of the state*” («дія офіційної передачі під варпу держави»). Лексична одиниця утворилася від дієслова *commit* + суфікс *-ment* у значенні “*the pledging or engaging of oneself, a pledge, a promise*” [21] («обіцянка, застава, зобов'язання»). Етимологічним цього дієслова є латинське слово *committere* “*to unite, connect, combine; to bring together*” («об'єднувати, приєднувати, зводити разом») [21]. Отже, семантика досліджуваної лексеми актуалізує класифікаційну рису «об'єднання».

Якщо порівняти цей класифікатор із класифікаційною ознакою, актуалізованою лексемою *duty* – «утримання чогось подалі від реципієнта», можна дійти висновку, що між ними існує енантіосемічний зв'язок. Однак, на нашу думку, це не так, оскільки на когнітивному рівні класифікатор «об'єднання» міг осмислюватися як «об'єднання агента з його обов'язком», тобто виконання дій, які людина мусить зробити щодо реципієнта.

Отже, лексема *commitment* концептуалізує категорію DUTY з іншого погляду, а саме з точки зору «примирення» агента і реципієнта внаслідок виконання першим свого обов'язку. Таким чином, класифікатор «об'єднання» не суперечить класифікатору «утримання чогось подалі від реципієнта», оскільки вони репрезентують різні грані аналізованої категорії. Перший, зокрема, виражає причину (наявність обов'язку), а другий – власне дію та результат (виконання обов'язку).

Такий погляд підтверджується також тим фактом, що явище енантіосемії є характерним для етимона *committere*. Поряд зі значенням “*to unite, connect, combine; to bring together*” («об'єднувати, приєднувати, зводити разом») він також має ЛСВ (лексико-семантичний варіант) “*to release, let go; send, throw*” («відпускати, розв'язувати, відсилати, кидати»). Наявність семи «розв'язувати» вказує на те, що агент виконав дію, яка перевела його зі стану «зв'язаності» (обов'язку) в стан «свободи від зобов'язання через його виконання».

Отже, значення «об'єднувати, зв'язувати» та «розв'язувати, відпускати» є контрадикторними лише на семантичному рівні. Однак на концептуальному рівні вони є взаємодоповнюючими, тобто такими, які об'єктивують категорію у свідомості з різних боків. Класифікатор «об'єднання» вка-

зує на зв'язок агента та реципієнта через існуючу обіцянку чи борг, а класифікатор «звільнення», що ґрунтується на етимологічно первинному класифікаторі «розв'язування, відпускання» об'єктивує діяльнісну реалізацію такої обіцянки.

Зазначені вище етимологічні класифікатори вмотивовують сучасні ЛСВ-вербалізатори *commitment*. Перший ЛСВ “*a promise or firm decision to do something*” («обіцянка чи тверде рішення щось зробити») категоризується когнітивною ознакою «обіцянка». Другий ЛСВ “*the state of being obligated or emotionally impelled*” [20] («стан зобов'язання чи емоційної вимушеності») – класифікаційною ознакою «моральний борг».

Ще одним вербалізатором категорії DUTY / ОБОВ'ЯЗОК є лексична одиниця *need*. Вона походить від середньоанглійського *neede*, від староанглійського *nied* “*what is required, wanted, or desired; necessity, compulsion, the constraint of unavoidable circumstances; duty; hardship, emergency, trouble, time of peril or distress*” («те, що потрібно, бажане чи приємне; необхідність, примус, обмеження неминучих обставин; обов'язок; тяжкість, надзвичайні ситуації, неприємності, час небезпеки чи лиха»).

Її етимологією є також протогогерманська одиниця **nauthiz* / **naudiz*, старонорвезька *naudr* “*distress, emergency, need*” («лихо, надзвичайна ситуація, потреба») та старофризька лексема *ned* “*force, violence; danger, anxiety, fear; need*” («сила, насильство; небезпека, тривога, страх; потреба»), середньоголландська *noed* “*need, want, distress, peril*” («потреба, прагнення, лихо, небезпека»), готська *naups* “*need*” («потреба») [21].

Аналіз етимологічних даних засвідчує, що вербалізатору *need* також притаманна енантіосемія через поєднання в його інтенціоналі значень «бажане, необхідне» та «лихо, насилля, небезпека». Однак такі антонімічні з семантичного погляду значення на концептуальному рівні мають спільні риси, зокрема між ними існує причинно-наслідковий зв'язок.

Так, небезпека, страх, лихоліття, смерть (корінь **nauti* має саме таке значення) є причиною того, що людина починає потребувати допомоги, тому концептуалізація потреб здійснюється через осмислення звільнення від негативного впливу. Таким чином, етимологічно первинним класифікатором є «стан лихоліття, небезпеки та нестачі».

Когнітивне переосмислення цієї класифікаційної ознаки стало основою для формування класифікатора «необхідність, потреба, бажання» (як реакція на нестачу і небезпеку та намагання

вийти з цієї ситуації). Саме розвиток другого класифікатора уможливив семантичну еволюцію лексеми *need*, яка стала одним із вербалізаторів етичної категорії DUTY у значенні “when someone should do something or has to do something” («коли комусь щось слід чи необхідно зробити»).

Висновки і пропозиції. Проведене дослідження дозволяє зробити певні висновки. Англійськомовна етична категорія “DUTY” корелює із однойменним етичним концептом, однак до її складу входять лише класифікаційні ознаки, тоді як концепт у своєму когнітивному змісті містить також диференційні ознаки.

Класифікаційна ознака є рисою, відносно якої відбувається ментальний процес категоризації. Основними вербалізаторами досліджуваної категорії є *duty*, *obligation*, *commitment*, *need*. Аналіз етимології вербалізаторів дозволив встановити, що основу внутрішньої форми категорії DUTY в англійській мові складають класифікатори «утримання чогось подалі від реципієнта» (лексема *duty*), «зв’язаність» (лексема *obligation*), «об’єднання, звільнення, розв’язування» (лексема *commitment*), «стан лихоліття, нестачі», «необхідність, потреба, бажання» (лексема *need*). Аналіз вербалізаторів на сучасному етапі розвитку мови довів, що на основі

етимологічних класифікаторів виникли такі класифікаційні ознаки як «моральна відповідальність», «обов’язковість» (лексема *duty*), «зобов’язання» («вдячність, віддяка» (лексема *obligation*), «обіцянка, борг» (лексема *commitment*).

Деякі класифікаційні ознаки є семантично суперечливими, однак на когнітивному рівні їх поєднання в рамках однієї категорії пояснюється особливостями людського мислення, коли наслідок – звільнення (від обіцянки) асоціюється із зв’язаністю (тобто необхідністю виконати обіцянку), а потреба асоціюється з причиною, яка її викликає, лихоліттям, небезпекою, нестачею.

Отже, аналізована етична категорія може одночасно категоризувати людський досвід як зі статичного (наявність необхідності, нестачі), так і з динамічного погляду (реалізація обіцянки, бажання звільнитися від нестачі). Таким чином, процеси категоризації в рамках англійськомовної етичної категорії “DUTY” можуть перебігати відповідно до різних, іноді навіть протилежних класифікаційних ознак.

Перспективою подальшого дослідження може стати висвітлення внутрішньої форми та виявлення етимологічних класифікаторів інших етичних категорій.

Список літератури:

1. Голянич М. І. Внутрішня форма слова і дискурс : монографія. Івано-Франківськ : Видавничо-дизайнерський відділ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2007. 296 с.
2. Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию / пер. с нем. 2-е изд. Москва : Наука, 1989. 314 с.
3. Лазарович О. М. Концептуалізація світу та лінгвістичні засоби її вираження у споріднених мовах. *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. Івано-Франківськ, 2012. № 2(18). С. 35–41.
4. Лебедівна О. Я. Походження і розвиток лексеми ЛИС в історії української мови. *Магістеріум. Мовознавчі студії*. Київ, 2014. Вип. 57. С. 44–47.
5. Лосев А. Ф. Знак. Символ. Миф. Москва : МГУ, 1982. 479 с.
6. Манакин В. Н. Порівняльна лексикологія. Київ : Знання, 2004. 326 с.
7. Ніколаєва Н. М. Етимологія лексем на позначення кольору. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. Луцьк, 2012. № 6. С. 224–229. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnufm_2012_6_54.
8. Попова З. Д. Основные черты семантико-когнитивного подхода к языку. *Антология концептов*. Волгоград, 2005. С. 7–10.
9. Попова З. Д. Когнитивная лингвистика. Москва : Восток-Запад, 2007. 314 с.
10. Радченко О. А. Язык как мирозидание. Лингвофилософская концепция неогумбольдтианства. Москва : Едиториал УРСС, 2005. 312 с.
11. Середницька А. Я. Відмінності між мовною та концептуальною картинами світу з погляду сучасного мовознавства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Філологія*. Одеса, 2016. № 21. Т. 1. С. 69–71.
12. Снитко Е. С. Внутренняя форма номинативных единиц. Львов : Свит, 1990. 188 с.
13. Стернин И. А. Лексическое значение слова в речи. Воронеж : Изд-во Воронежского университета, 1985. 172 с.
14. Evans V. *Cognitive linguistics: An Introduction*. Edingburg : Edinburgh University Press, 2006. 830 p.
15. Lakoff G. Some empirical results about the nature of concepts. *Mind & Language*. 1989. Vol. 4. № 1. P. 103–129.
16. Weisgerber L. *Vom Weltbild der deutschen Sprache I Halbband: die Inhaltbezogene Grammatik*. Düsseldorf : Padagogischer Verlag Schwann, 1953. 267 s.

17. Whorf B. L. Language, Thought and Reality : Selected Writings by Benjamin Lee Whorf. Cambridge : MIT Press, 1956. 290 p.
18. Oxford Learner's Dictionaries. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>.
19. Collins English Dictionary. New-York : Harper Collins Publishers, 2006. 8th Edition. URL: <https://www.collinsdictionary.com/>.
20. Longman Dictionary of Contemporary English. URL: <http://www.ldoceonline.com/>.
21. Etymology dictionary. URL: <https://www.etymonline.com>.

**Veremchuk E. O. OBJECTIVIZATION OF THE DUTY CATEGORY
IN THE ENGLISH LANGUAGE: ETYMOLOGICAL-COGNITIVE APPROACH**

The article is devoted to the analysis of the objectification of the English-language category DUTY / OBLIGATION through the prism of linguocognitistics. The terms "category" and "concept" are distinguished and their correlation is explained. The peculiarities of the processes of categorization and classification of reality and depiction of their results by linguistic means are covered, the differences between cognitive classification and differential features of the concept are explained.

Separate research attention is focused on the etymological and cognitive analysis of the main verbalizers of the analyzed category, to which on the basis of the analysis of lexicographic sources were assigned duty, obligation, commitment, need. The scientific value of etymological analysis is substantiated. It consists in the fact that the internal form of lexical units is a kind of energy of language, which influences native speakers on a subconscious level and embodies the historical and cultural memory of the people.

Parallels are drawn with the theory of linguistic relativity and with some relevant philosophical conceptions. Etymological analysis allowed to establish the primary classification features (classifiers) that shape the internal form of the analyzed category. Analysis of the semantics of verbalizers in modern language allowed us to trace their evolution through the prism of synchrony and diachrony. It has been found that some classifiers of the ethical category DUTY are semantically contradictory, but at the cognitive level their combination within one category is explained by the peculiarities of human thinking, when the consequence is associated with the cause or need is associated with its reason – trouble, danger, lack.

It was proved that the analyzed ethical category can simultaneously categorize human experience both from a static (presence of necessity, lack) and from a dynamic point of view (fulfillment of a promise, desire to get rid of lack). Thus, the processes of categorization within the English-language ethical category DUTY can proceed according to different, sometimes even opposite classification features.

Key words: category, categorization of reality, classifier etymon, internal form.